

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

(повне найменування вищого навчального закладу)

Кафедра пожежної тактики та аварійно-рятувальних робіт

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з навчальної та методичної
роботи, к. психол. н., професор

_____ О.О.Назаров
“ _____ ” _____ 2017 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

261 «Управління пожежогасінням»

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Напрямок підготовки _____ 26 цивільна безпека
(шифр і назва напряму підготовки)

спеціальність _____ 261 пожежна безпека
(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація «Управління пожежною безпекою», «Експерт
будівельний з пожежної та техногенної безпеки»
(назва спеціалізації)

факультет _____ оперативно-рятувальних сил
(назва інституту, факультету, відділення)

2017 рік

Робоча програма професійної (обов'язкової) дисципліни “Управління пожежогасінням” для магістрів управління

за напрямом підготовки 261 “Пожежна безпека”, спеціальністю 261 «Управління пожежогасінням», „ ” _____ 2017 року - с.

Розробив доцент кафедри пожежної тактики та аварійно-рятувальних робіт, кандидат технічних наук, доцент В.Г. Аветісян

програма затверджена на засіданні кафедри пожежної тактики та аварійно-рятувальних робіт _____

Протокол від. “20” червня 2017 року № 11

Начальник кафедри пожежної тактики та аварійно-рятувальних робіт

(Лісняк А.А.)

(підпис) (прізвище та ініціали)

“20” червня 2017 року

Схвалено вченою радою факультету оперативно-рятувальних сил

Протокол від “31” серпня 2017 року № 11

Заступник голови вченої ради факультету оперативно-рятувальних сил

А.В. Титаренко

(підпис) (прізвище та ініціали)

“31” серпня 2017 року

© Аветісян, 2017 рік

© НУЦЗУ, 2017 рік

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 3	Галузь знань <u>1702 “Цивільна безпека”</u> (шифр і назва)	професійної та практичної підготовки	
	Напрямок підготовки <u>6.17030301 “Пожежна безпека”</u> (шифр і назва)		
Модулів 2	Спеціальність (професійне спрямування): Пожежна безпека (Управління пожежною безпекою)	Рік підготовки:	
Змістових модулів 3		2017-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин 90		1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних 3 самостійної роботи слухача 3,15	Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр управління	Лекції	
		12	8
		Практичні, семінарські	
		32	2
		Лабораторні	
		0 год.	0 год.
		Самостійна робота	
		46	80
Індивідуальні завдання: 0 год.			
Вид контролю: екзамен			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 44/46;

для заочної форми навчання – 10/80

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Управління пожежогасінням: – прикладна дисципліна циклу професійної підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня магістр галузі знань 1702 "Цивільна безпека", за спеціальністю 261 «Пожежна безпека» спеціалізація «Управління пожежною безпекою» на базі освітнього рівня спеціаліст (бакалавр) у відповідності з Галузевим стандартом вищої освіти України (ГСВОУ), затверджений і введений в дію Наказом Міністра освіти і науки України № 320 від 10.04.2009 р.

Мета дисципліни – вивчення питань організації та управління підрозділами при виконанні аварійно-рятувальних робіт під час ліквідації наслідків аварій, катастроф, стихійного лиха, в тому числі при пожежах. Дисципліна розглядає проблеми та задачі, управління що виникають у ході підготовки підрозділів до ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, а також у ході їхньої ліквідації.

Завданням курсу є – вивчення слухачами основних закономірностей організації, управління та виконання аварійно-рятувальних робіт.

У результаті вивчення дисципліни слухачі повинні:

Знати:

- систему управління гасінням пожеж та ліквідації наслідків НС;
- структуру, завдання, органів управління силами та засобами аварійно-рятувальних служб;
- основні способи та засоби організації управління під час гасіння пожеж;
- систему оперативної підготовки керівників та підрозділів до дій за призначенням;
- методи оцінки обстановки в осередках пожеж;
- принципи управління підрозділами під час гасіння пожеж;
- тактику дій підрозділів ОРС ЦЗ при ліквідації пожеж.

Вміти:

- оцінювати стан готовності підрозділів до дій за призначенням;
- визначати засади (принципи) та заходи захисту в умовах пожежі;
- оцінювати рівень небезпеки під час виникнення пожеж;
- оцінювати тактичні можливості підрозділів;
- управляти підрозділами під час гасіння пожеж;
- організовувати та проводити тактичну підготовку з підлеглими підрозділами по підготовці їх до гасіння пожеж;
- аналізувати причини виникнення пожеж.

Оволодіння уміннями, здійснюється в процесі навчання шляхом вивчення матеріалу відповідних змістових модулів.

1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1 Система управління силами та засобами при ліквідації пожеж

Тема 1.1 Основні поняття, сутність управління силами та засобами на пожежі та при ліквідації НС

Загальна характеристика системи управління. Сутність управління силами та засобами. Закономірності управління силами та засобами

Тема 1.2 Структура органів управління силами та засобами

Органи управління силами та засобами при ліквідації наслідків НС. Роль і завдання уповноваженого керівника ліквідації наслідків НС. Оперативний штаб та його роль в управлінні підрозділами

Модуль 2 Управління пожежегасінням.

Тема 2.1. Управління пожежегасінням в технологічних установках.

Особливості оперативної обстановки. Розробка рішення на ліквідацію Планування дій з ліквідації НС. Формулювання рішень органів управління з організації ліквідації НС.

Тема 2.2. Управління підрозділами в особовий період

Особливості оперативної обстановки. Розробка рішення на ліквідацію НС. Планування дій з ліквідації НС. Формулювання рішень органів управління з організації ліквідації НС.

Модуль 3 Підготовка органів управління до гасіння пожеж

Тема 3.1. Організація контролю за підготовкою підрозділів до дій за призначенням

Завдання та методи контролю. Забезпечення готовності сил та засобів управління. Планування контрольних заходів. Порядок розробки та передачі оперативно-службових документів.

Тема 3.2. Підготовка та проведення тактичних навчань та командно-штабних тренувань.

Види тактичної підготовки органів управління. Планування тактичної підготовки керівного складу. Вивчення об'єкту в оперативно тактичному відношенні. Розробка тактичного задуму проведення навчань. Проведення КШН згідно тактичного задуму. Підготовка проведення тактичних навчань

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі						
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13		
Модуль 1														
Змістовий модуль 1. Система управління силами та засобами при ліквідації НС.														
Тема 1.1. Основні поняття, сутність управління силами та засобами на пожежі та при ліквідації НС	12	2	4	-	-	6	15	2					13	
Тема 1.2 Структура органів управління силами та засобами	17	2	6	-	-	9	15	2					13	
Разом за змістовим модулем 1	29	4	10	-	-	15	30	4					26	
Модуль 2														
Змістовий модуль 2. Управління пожежогасінням														
Тема 2.1. Управління пожежогасінням в технологічних установках	18	2	4	-	-	12	13						13	
Тема 2.2. Управління підрозділами в особовий період	11	2	6			3	17	2	2				13	
Разом за змістовим модулем 2	29	4	10	-	-	15	30	2	2	-	-		26	
Модуль 3														
Змістовий модуль 3. Підготовка органів управління до гасіння пожеж														
Тема 3.1. Організація контролю за підготовкою підрозділів до дій за призначенням.	10	2	2	-	-	6	16	2					14	
Тема 3.2. Підготовка та проведення тактичних навчань та командно-штабних тренувань.	26	2	14	-	-	10	14						14	

Разом	за	36	4	16			16	30	2		-	-	28
змістовим													
модулем 3													
Усього годин		90	12	32	-	-	46	90	8	2			80

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1.1. Основні поняття, сутність управління силами та засобами на пожежі та при ліквідації НС ПЗ 1. Принципи управління силами та засобами при ліквідації пожеж.	2
	Тема 1.2. Структура органів управління силами та засобами ПЗ 2. Організація роботи органів управління при ліквідації пожеж ПЗ 3. Управління підрозділами при гасінні пожеж на складах нафтопродуктів (захист модульної роботи №1)	2 2
2	Тема 2.1. Управління пожежогасінням в технологічних установках ПЗ 4. Управління пожежогасінням в резервуарних парках ПЗ.5. управління пожежогасінням на технологічній установці	2 2
3	Тема 2.2. Управління підрозділами в особовий період ПЗ.6 Планування заходів режиму підвищена готовність та надзвичайна ситуація. ПЗ 7. Управління при переведенні підрозділів в режим підвищена готовність. ПЗ 8. Управління при переведенні підрозділів в режим надзвичайна ситуація	2 2 2
	Тема 3.1 Організація контролю за підготовкою підрозділів до дій за призначенням ПЗ 9. Забезпечення готовності сил та засобів управління	2
3	Тема 3.2. Підготовка та проведення тактичних навчань та командно-штабних тренувань. ПЗ 9. Вивчення об'єкту в оперативно тактичному відношенні ПЗ 10. Проведення КШН згідно тактичного задуму ПЗ 11 Проведення тактичних навчань за тактичним задумом	2 6 6
	Разом	32

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1.1. Загальна характеристика системи управління Основні поняття в управлінні силами та засобами при ліквідації НС	3 3
2	Тема 1.2. Органи управління силами та засобами при ліквідації наслідків НС Оперативний штаб та його роль в управлінні підрозділами Специфіка управління силами та засобами при ліквідації НС.	3 3 3

4	Тема 2.1. Вміст даних про оперативну обстановку та вимоги до них Розробка рішення на ліквідацію НС Організація взаємодії підрозділів та служб при ліквідації НС Забезпечення оперативних дій рятувальних підрозділів	3 3 3 3
5	Тема 2.2. Планування тактичної підготовки керівного складу Розробка тактичного задуму проведення навчань Підготовка проведення тактичних навчань	3 3 4
	Разом	46

7. Методи навчання

Вивчення дисципліни “Управління пожежогасінням” передбачає проведення лекційних та практичних занять, а також самостійну роботу слухачів та курсантів. Практичні заняття проводяться у спеціально обладнаному класі та навчальному полігоні.

8. Методи контролю

Для оцінки знань слухачів використовується поточний та підсумковий контроль. Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті методом опитування та письмового тестового контролю. У процесі вивчення дисципліни слухачі виконують три модульні контрольні роботи у вигляді практичного завдання. Підсумкова форма контролю – екзамен

9. Розподіл балів, які отримують слухачі для екзамену

Модуль №1	Модуль №2	Модуль № 3	Екзамен	Сума
T1.1-1.3	T2.1	T 3.1-3.2	T.3.1-4.3	100
20	20	20	40	

T1.1-1.3, T2.1;. T3.1-3.2; T4.1-4.3 – теми змістових модулів.

Слухачі можуть підготовлювати реферати по темам лекцій та доповідати на практичних заняттях. За кожен реферат зараховується максимально 5 балів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80-89	B	добре	
65-79	C		
55-64	D	задовільно	
50-54	E		

35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Методичне забезпечення

10.1. Контрольні питання для проведення підсумкового контролю (екзамен)

1. Загальна характеристика системи управління. Основи управління підрозділами при виконанні оперативних задач.
2. Сутність управління силами та засобами. Управління силами та застосування засобів під час гасіння пожеж та ліквідації НС.
3. Основні поняття в управлінні силами та засобами при ліквідації НС. Основні схеми управління силами та засобами під час гасіння пожеж та ліквідації НС.
4. Закономірності управління силами та засобами. Принципи управління силами та засобами при ліквідації НС.
5. Органи управління силами та засобами районної (місцевої) ланки або територіальної підсистеми ЄСЦЗ.
6. Роль і завдання уповноваженого керівника.
7. Оперативний штаб і його роль в управлінні силами та засобами при ліквідації НС.
8. Специфіка управління силами та засобами на пожежі.
9. Організація роботи органів управління на пожежі.
10. Технічне забезпечення й умовні позначки органів управління.
11. Зміст даних про оперативну обстановку і вимоги до них.
12. Порядок збору даних.
13. Обробка даних
14. Зміст рішення.
15. Методика ухвалення рішення.
16. Логічні методи мислення КГП при ухваленні рішення.
17. Застосування математичних методів і засобів оргтехніки при ухваленні рішення.
18. Організація роботи КГП і органів Управління.
19. Доведення завдань до підлеглих.
20. Організація взаємодії підрозділів і служб територіальної підсистеми ЄСЦЗ при гасінні пожеж та ліквідації наслідків НС.
21. Здійснення заходів щодо забезпечення оперативних дій підрозділів ОРС ЦЗ МНС.

22. Загальні положення організації тактичної підготовки в підрозділах ОРС ЦЗ МНС.

23. Організація та методика проведення практичних занять по тактичній підготовці.

24. Методи активного навчання начальницького складу органів управління ОРС ЦЗ МНС.

25. Порядок підготовки керівника до проведення тактичного заняття з караулом по гасінню пожеж та ліквідації наслідків НС.

26. Методика проведення ПЗ з караулом по гасінню пожеж та ліквідації наслідків НС на об'єкті.

27. Методика проведення ПЗ з молодшим начальницьким складом по гасінню пожеж та ліквідації наслідків НС в класі.

28. Ігрове моделювання по відпрацюванню питань з гасіння пожеж та ліквідації наслідків НС при проведенні групових тактичних тренувань.

29. Планування тактичної підготовки начальницького складу гарнізону.

30. Методика підготовки керівника до проведення тренувального тактичного навчання. Порядок розробки тактичного задуму навчань.

31. Оформлення документів на проведення навчань.

32. Методика проведення тренувальних тактичних навчань підрозділів та органів управління гарнізону.

33. Методика проведення командно-штабних тренувань начальницького складу органів управління.

34. Стажування начальницького складу

35. Фактори, що визначають необхідність психологічної підготовки

36. Особливості психологічної підготовки РТП

37. Завдання та методи контролю.

38. Організація та здійснення контролю.

39. Оперативно-службова документація.

40. Порядок розробки, оформлення та передачі оперативно-службових документів.

41. Сучасні вимоги до управління силами та засобами.

42. Вивчення досвіду гасіння пожеж та ліквідації НС. Методика проведення розбору пожеж та ліквідації НС що сталися в інших гарнізонах.

43. Автоматизація як напрямок вдосконалення управління силами та засобами.

44. Забезпечення готовності сил і засобів управління.

45. Основи моделювання розвитку лісової пожежі. Види лісових пожеж та фактори що впливають на їх розвиток.

46. Управління силами та засобами при гасінні лісових пожеж.

47. Організація взаємодії підрозділів ОРС ЦЗ МНС з формуваннями та службами району та лісового господарства при організації гасіння лісових пожеж.

48. Основи організації роботи органів управління (штабу з ліквідації НС) при гасінні лісових пожеж.

49. Управління силами та засобами при проведенні рятувальних робіт на зруйнованих будівлях.

50. Організація розвідки та збору інформації при проведенні рятувальних робіт на зруйнованих будівлях. Прийоми та способи пошуку людей в завалах.

51. Організація взаємодії підрозділів ОРС ЦЗ МНС з комунальними службами міста при проведенні рятувальних робіт на зруйнованих будівлях.

52. Структура та організації роботи штабу з ліквідації НС при проведенні рятувальних робіт на зруйнованих будівлях. Основні документи що складаються штабом.

53. Управління силами та засобами при проведенні рятувальних робіт при ліквідації хімічних аварій.

54. Основи прогнозування наслідків аварій техногенного походження що супроводжуються викидом пожежовибухонебезпечних та токсичних речовин.

55. Організація розвідки та збору інформації на об'єктах виникнення аварій техногенного походження. Забезпечення безпеки праці при проведенні розвідки в осередках токсичного ураження.

56. Основи організації робіт з евакуації робітників об'єкта на якому сталася НС з викидом токсичних речовин та населення з зон можливого ураження.

57. Організація взаємодії підрозділів ОРС ЦЗ МНС з службами об'єкта та комунальними службами міста при проведенні робіт по ліквідації хімічних аварій.

58. Організації роботи штабу з ліквідації НС на хімічно небезпечних об'єктах.

59. Методика підготовки посадових осіб органів Управління силами й засобами на пожежі на смузі психологічної підготовки

60. Методика нормування праці на пожежі

61. Оцінка витрат часу співробітників системи Управління на пожежі

10.2. Плани практичних занять

Плани практичних занять наведені у додатку 1 до цієї програми.

10.3. Завдання для самостійної роботи слухачів

Завдання для самостійної роботи слухачів наведені у методичному матеріалі «Методичні вказівки для самостійної роботи з дисципліни «Організація та управління пожежогасінням та рятувальними роботами».

10.4. Методичні вказівки і тематика контрольних робіт

Матеріали до контрольних робіт заочної форми навчання наведені у додатку 2 до цієї програми.

10.5. Пакет комплексних контрольних робіт (ККР) для перевірки знань

Пакет ККР для перевірки знань наведений у додатку 3 до цієї програми.

11. Рекомендована література

Базова

1. Статут дій у надзвичайних ситуаціях. Наказ МНС України № 575 від 13.03.2012 - К., 2012
2. Ключ П.П., Палюх В.Г. Тактические возможности пожарных подразделений. – Х., 1993. – 201 с
3. Закон України «Про пожежну безпеку» від 17 грудня 1993 р.
4. Ключ П.П., Палюх В.Г. Тактическая подготовка личного состава. – Х., 1995. – 272 с.
5. Ключ П.П. та інш. Пожежна тактика. – Х., 1998. – 592 с.
6. Иванников В.П., Ключ П.П. Справочник руководителя тушения пожара. – М., 1987. – 288 с.
7. Методичні вказівки та завдання до виконання курсового проекту для курсантів, студентів та слухачів факультету заочного навчання “Складання плану пожежогасіння” – Х., 2008
8. В.В. Терещенко, А.В. Терещенко Управление тушением пожара. - М.: 2006 – 283 с.
9. Аветисян В.Г., Сенчихін Ю.М., Тригуб В.В., Кулаков С.В., Куліш Ю.О., Александров В.Л., Адаменко М.І Рятувальні роботи при надзвичайних ситуаціях. Частина 1. – К: Основа, 2006. – 360 с

Допоміжна

1. Повзик Я.С. и др. Пожарная тактика. – М., 1990. – 335с.
2. Кимстач И.Ф. и др. Пожарная тактика. – М., 1984. – 590 с.
3. Сборник задач по пожарной тактике для курсантов специальности «Пожарная безопасность». Ч. 1. Основы пожарной тактики / Упор. В.П. Палюх, В.В. Сыровой. - Х., 194. – 94 с.
4. Сборник задач по пожарной тактике для курсантов специальности «Пожарная безопасность». Ч. 2. Тушение пожаров на объектах народного хозяйства. – Х., 1994. – 146
5. Сыровой В.В. Разведка пожара. – Х., 1995.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.dsns.gov.ua/>
2. <http://nuczu.edu.ua/>
3. <http://edu-mns.org.ua/ukr/>

Укладач:

доцент кафедри пожежної тактики та аварійно-рятувальних робіт,
к.т.н., доцент

В.Г. Аветисян